

BETRAÐIR MØGULEIKAR AT LIVA SUM ELDRI Í FØROYUM

**GOMUL
GLOYMD
GOYMD**

At kommunurnar hava yvirtikið eldrarøktina, eigur at geva fjølbroyttari møguleikar at liva sum eldri í Føroyum

ÁRNI GREGERSEN

Ein av høvuðsgrundgevingunum fyri at lata kommununum ábyrgdina av eldraðkinum var, at kommunurnar eru tættari at borgaranum og síggja betri neyðugas tørvin.

Yvirtøkan av eldraðkinum eigur so eisini at hava við sær, at júst kommunurnar fær at síggja aðrar møguleikar at skipa eldrarøktina enn sum gjørt hevur veirð higartil.

Í dag eru bert heilt fáir møguleikar. Flestu eldru búa heima og klára seg einsamøll uttan almenna hjálp.

Kortini finga 404 av hesum fólki heimahjálpi í 2013.

Hetta er tann vanligasti máttin í Føroyum, men harumframt hava vit ellis- og røktarheim kring landið.

Á hesum heimi búa fólk, sum ikki eru før fyri at klára seg heima og sum ikki hava nóg mikið við at fáa heimahjálpi. Hetta eru fólk, sum skulu hava dagliga røkt.

Ein annar bústaðarformur er sambýlini. Tey eru kommunal og vóru upprunaliga bygd til eldri borgarar, sum høvdu torført at klára seg heima, men kortini kláraðu seg so mikið væl, at tey ikki høvdu brúk fyri dagligari røkt, men kortini helst skuldu passast á annan hátt hvønn dag.

Sambýlini vóru bygd sum eitt alternativ til tey dýru ellis og røktarheimini og plássini har.

Kommunurnar bygd sambýlini. Í veruleikanum var ætlanin, at sambýlini skuldu vera eitt stað fyri fólk, sum ikki kláraðu seg heilt sjálvi. Tey skuldu so búa á sambýlunum áðrenn tey møguleiga endaðu á ellis og røktarheimi.

Fyri meg er tað ikki skilagott til dømis at senda bil úr Runavík við døgverða til tveir borgarar í Oydnafirði. Her eigur at bera tila t gera tað uppá ein annan máta. Til dømis við at fáa fólk í Oyndarfirði at gera heitan mat til hesar báðar borgararnar»

Magnus Rasmussen

Nýggir møguleikar

Allir myndugleikar, sum hava vit røktina at gera vita, at fyri samfelagið er tað nógv tað bilagasta at fólk búa í egnum heimi so leingi sum til ber.

Eitt pláss á einum ellis- og røktarheimi kostar á leið eina hálva milljón krónur um árið.

Tí verður arbeitt við loysnum, har tey eldru kunnu búa heima longst møguligt, men at hetta tó hendin undir so virðiligum viðurskiftum sum til ber.

Í nýggju lógini stendur, at allir borgarar yvir 75 ár hava rætt til eina vitjan av heimatænastuni. Hetta, so heimatænastan kennir viðurskiftini hjá tí einstaka og kann gera okkurt, um viðurskiftini ikki eru virðilig.

Tórshavnar Kommuna hevur havt eina slíka skipan í fleiri ár.

– Hetta er nú komið í lógina og tað haldi eg er kilagott, sigur magnus Rasmussen, fyrrverandi borgarstjóri í Runavíkar kommunu.

Umframt føstu skipanirnar við heimahjálpi, sambýli og ellisheimum, so eru onnur tiltøk fyri eldru borgaranum.

Í Tórshavnar Kommunu eru Stjórulon og Tilhaldið til dømis og líknani tilboð eru í øðrum kommunum.

– Uttanfyrir Havnina eru eisini tiltøk, men ein partur av teimum eru gjørd av felagsskapum av ymiskum slag. Til dømis hava bátafeløgini og undirhúsin kring um í byggunum alstóran týðning, sigur Magnus Rasmussen.

Nýggjar loysnir

Fyri at eldru borgararnir skulu kunna búa longst møguligt heima við hús, so er neyðugt, at ávís tiltøk verða sett

í verk, sum kunnu hjálpa hesum fólki.

Yvirlit vísir, at eldri borgarar í meðal eru 81 ár áðrenn tey fáa heimahjálpi, men kortini vita kommunurnar væl, at tað hevði gjørt lívið meira liviligt, um heimabúgvandi finga aðrar tænarastur.

Til dømis hava kommunurnar roynt seg við, at lata eldri borgarum heinan mat einaferð um dagin. Tórshavnar Kommuna hevur til dømis koyrt heitan mat úr Havn til eldri borgarar í Kollafirði.

– Hetta er ein máti, men eisini hetta eigur at kunna gerast einfaldari. Fyri meg er tað ikki skilagott til dømis at senda bil úr Runavík við døgverða til tveir borgarar í Oydnafirði. Her eigur at bera tila t gera tað uppá ein annan máta. Til dømis við at fáa fólk í Oyndarfirði at gera heitan mat til hesar báðar borgararnar. So má kommunan heldur lata eina samsýning fyri tað, sigur magnus Rasmussen.

Ein onnur loysn, sum verður brúkt nógv í Noreg og í Danmark er tað, sum verður nevnt vitjunarvinir.

Hetta eru ofta pensjonistar, sum eru væl fyri, sum binda seg til at vitja aðrar pensjonistar, sum kanska ikki eru mobilir. Hetta verður gjørt bæði á ellisheimum og heima hjá pensjonistum.

Sum nevnt verður aðrastaðni í blaðnum um hetta evnið, so hava starvsfólk á ellisheimum og sambýlum illa tíð til at nýta sosiala tørvin hjá teimum gomlu. Ei heldur eru stundir at ganga túr við teimum.

Tí er ein vinavitjunartænasta ein loysn. Hetta hjálpir teimum eldru og nøktar nakað av sosiala tørvinum.

ARNI@SOSIALURIN.FO